

2024/2025. TANÉVBEN ÉRVÉNYES
TANTÁRGYI PROGRAM (IV. évfolyamra iratkozó hallgatók részére)

Tantárgy teljes neve: FITOTERÁPIA							
Képzés: egységes osztatlan képzés (gyógyszerész)							
Munkarend: nappali							
Tantárgy rövidített neve: Fitoterápia							
Tantárgy angol neve: Phytotherapy							
Tantárgy német neve: Phytotherapie							
Tantárgy besorolása: <u>kötelező</u> /szabadon választható/kritériumkövetelmény							
Tantárgy neptun kódja: GYKFMG092E1M							
A tantárgy oktatásáért felelős szervezeti egység: GYTK Farmakognóziai Intézet							
A tantárgyfelelős neve: Alberti Ágnes				Beosztás, tudományos fokozat: egyetemi docens, Ph.D.			
Elérhetőség: telefon: +3620/825-8389 e-mail: alberti.agnes@semmelweis.hu							
A tantárgy oktatásában résztvevő(k) neve(i): Alberti Ágnes Csernák Orsolya Fejős Ida Felegyi-Tóth Csenge Anna Gampe Nóra Riethmüller Eszter				Beosztás, tudományos fokozat: egyetemi docens, Ph.D. adjunktus, Ph.D. adjunktus, Ph.D. tanársegéd adjunktus, Ph.D. adjunktus, Ph.D.			
A tantárgy heti óraszám: 2 óra elmélet 0 óra gyakorlat				A tantárgy kreditpontja: 2 kredit			
A tantárgy szakmai tartalma elsajátításának célja és feladata a képzés céljának megvalósításában: A tantárgy célja, hogy megismertesse a gyógyszerészhallgatókat a racionális fitoterápiában felhasználható gyógynövényekkel és a belőlük előállított gyógyszerekkel, étrend-kiegészítőkel és egyéb készítményekkel: hangsúlyt helyezve ezek összetételére, hatására, alkalmazási módjaira, a terápiában figyelembe veendő indikációs területekre, a vonatkozó farmakológiai és klinikai adatokra, a fontosabb mellékhatásokra és interakciókra. Támponyt ad az önálló vagy kiegészítő terápiában alkalmazható, tradicionális és megalapozott hatású növényi gyógyszerek kiválasztásához. Segít eligazodni a számos forgalomban lévő növényi alapú termék között. Hozzájárul a gyógynövények valós értékeiknek megfelelő megítéléséhez, a prevencióban és terápiában való jelentőségük megismeréséhez.							
A tantárgy rövid leírása: A tárgy keretében az előadó ismerteti a racionális fitoterápiában releváns indikációs területeket és az ott alkalmazható gyógynövényeket, növényi alapú készítményeket, kitérve hatóanyagaikra is. Ismerteti a gyógynövényeket tartalmazó gyári/galenusi készítményeket, teakeverékeket és receptúrákat. Bemutatja az eddig feltárt hatásmechanizmusokat, a jelentősebb szinerg hatásokat, az esetleges mellékhatásokat, ill. interakciókat. Foglalkozik a kliniko-farmakológiai vizsgálatok adataival, az alkalmazás és a dozírozás ajánlásaival, továbbá példákat mutat be a hazai, ill. külföldi növényi gyógyszerek, fitoterápiás készítmények köréből.							
Az adott félévi kurzusra vonatkozó adatok							
Tárgyfelvétel féléve	Kontakt elméleti óra	Kontakt gyakorlati óra	Kontakt demonstrációs gyakorlati óra (szeminárium)	Egyéni óra	Össz. óra	Meghirdetés gyakorisága	Konzultációk száma
8. félév	28	--	--	--	28	Őszi szemeszterben* Tavaszi szemeszterben* Mindkét szemeszterben* (* Megfelelő aláhúzendő)	--

Elméleti órák tematikája (heti bontásban):

1. hét: A fitoterápia helye a gyógyszeres terápiában. A fitoterápiás készítmények jellemzői és fejlesztése.
2. hét: A fitoterapeutikumok hatásosságának igazolása, gyógynövény-monográfiák (EMA/HMPC, ESCOP, WHO, stb.).
3. hét: Felső légúti megbetegedésekben használható gyógynövények és készítményeik.
Orrfolyás, orrdugulás enyhítésére alkalmazható gyógynövények: borsosmentaolaj, eukaliptuszolaj
Torokfájás enyhítésére alkalmazható gyógynövények: orvosi zsálya levél, kamillavirágzat, izlandi zuzmó, lándzsás útifű levél
Megfázás tüneteit enyhítő gyógynövények: kamillavirágzat, hársfavirágzat, fekete bodza virág, fokhagyma
Köhögéscsillapító hatású gyógynövények: méz, izlandi zuzmó, orvosi ziliz gyökér, lándzsás útifű levél
Expektoráns hatású gyógynövények: ipekakuánagyökörkankalingyökér- és virág, borostyánlevél, kerti és spanyol kakukkfű levél és virág, kakukkfűolaj, ánizsolaj, borsosmentaolaj
Száras és produktív köhögés kezelésére egyaránt alkalmazható gyógynövények: lándzsás útifű levél, borostyánlevél
4. hét: Gyógynövények és hatóanyagaik mellékhatásai és kölcsönhatásai
5. hét: Immunmoduláns és adaptogén hatású gyógynövények.
Immunmoduláns hatású gyógynövények: bíbor kasvirág virágos hajtás, muskátligyökér, grapefruit
Adaptogén hatású gyógynövények: ginzenggyökér, tajgagyökér, rózsás varjúháj gyökértörzs
6. hét: A központi idegrendszerre ható gyógynövények és készítményeik.
Altató hatású gyógynövények: macskagyökér, hársfavirágzat
Nyugtató hatású gyógynövények: komlótohoz, észak-amerikai golgotavirág hajtás, levendulavirág, és -olaj, citromfűlevél, citromverbéna levél, kakukkmák
Antidepresszáns hatású növények: közönséges orbáncfű virágos hajtás
7. hét: Az emésztőrendszerre ható növényi szerek I.
Étvágytalanság kezelésében alkalmazható gyógynövények, sztomachikumok: tárnicsgyökér, kis ezerjófű virágos hajtás, fehér üröm leveles vagy virágos hajtás, benedekfű, orvosi pemetefű virágos hajtás, borsosmentalevél és -olaj, köménytermés, keserű édeskömény termés és termésolaj
Antiemetikus hatású gyógynövények: gyömbér gyökértörzs
Karminatív hatású gyógynövények: köménytermés keserű édeskömény termés és termésolaj, borsosmentalevél és -olaj
Kolagóg hatású gyógynövények: articsókalevél, benedekfű, kurkuma gyökértörzs, gyermekláncfű, borsosmentalevél- és olaj
Fekélyellenes gyógynövények: orvosi ziliz levél és gyökér, mályvalevél és erdei mályvavirág, igazi édesgyökér, kamillavirágzat
8. hét: Az emésztőrendszerre ható növényi szerek II.
Élelmi rostokat tartalmazó gyógynövények: egyiptomi útifű mag és maghéj, nyálkás és homoki útifű mag, házi lenmag
Laxatív hatású gyógynövények: ricinusolaj, kutyabengekéreg, szennalevél, szennatermés, egyiptomi útifű mag és maghéj, házi lenmag
Hasmenés kezelésében alkalmazható gyógynövények: közönséges párlófű virágos hajtás, kínai teacserje levél (fermentált és nem fermentált)
Hepatoprotektív hatású gyógynövények: máriatövis termés, igazi édesgyökér
9. hét: Esetmegbeszélés
10. hét: Növényi gyulladáscsökkentők és fájdalomcsillapítók.
Hiperemizáló hatású növényi készítmények: paprikatermés és -kivonat, borsosmentaolaj, eukaliptuszolaj, rozmarin -olaj, borókaolaj, mentol, metil-szalicilát, kámfor
Külsőleg alkalmazható, gyulladáscsökkentő hatású gyógynövények: fekete nadálytő gyökér, körömvirág, hegyi árnika virág

	<p>Belsőleg is alkalmazható, fájdalomcsillapító hatású gyógynövények: fűzfakéreg, ördögcsáklyagyökér, kőrisfalevél</p> <p>Fejfájás kezelésére és megelőzésére alkalmazható gyógynövények: borsosmentaolaj, kapszaicin</p>
11. hét:	<p>A bőr és a szájnyálkahártya betegségeiben alkalmazható gyógynövények.</p> <p>Atópiás bőr kezelésére alkalmazható növényi drogok: ligetszépeolaj, szójaolaj</p> <p>Bőrfertőzések kezelésében alkalmazható gyógynövények: teafaolaj, orvosi citromfűlevél, vérehulló fecskefű virágos hajtás, orvosi zsálya levél, szegfűszeg olaj</p> <p>Gyulladáscsökkentő és sebgyógyulást elősegítő hatású gyógynövények: körömvirág, ázsiai gázló virágos hajtás, kamillavirágzat és -olaj, közönséges cickafark virágos hajtás, rózsavirág, közönséges orbáncfű virágos hajtás, nagylevelű csodamogyoró kéreg és levél</p> <p>Seborrheás panaszokra alkalmazható növények: mezei és vadárvácska virágos hajtás</p>
12. hét:	<p>A szív- és érrendszerre ható gyógynövények és készítményeik:</p> <p>galagonya virágos hajtásvég, vadgesztenye, szúrós csodabogyó gyökértörzs, flavonoidok, páfrányfenyőlevél</p> <p>Gyógynövények és a metabolikus szindróma: fitoszterinek és -sztanolok, fokhagyma</p>
13. hét:	<p>Az urogenitális rendszer megbetegedéseiben használható fitoterapeutikumok.</p> <p>Húgyúti fertőzések kezelésében alkalmazható gyógynövények: orvosi medveszőlő levél, amerikai nagytermésű áfonya termés, közönséges aranyvessző virágos hajtás, kanadai és magas aranyvessző virágos hajtás, nyírfalevél, mezei zsúrló meddő hajtás, csalánlevél, jávai tealevél, tövises iglice gyökér, gyermekláncfű virágos hajtás gyökerekkel, közönséges bojtorján gyökér, tarackbúza gyökértörzs, borókabogyó, lestyángyökér</p> <p>A jóindulatú prosztatamegnagyobbodás tüneteinek enyhítésére alkalmazható gyógynövények: szabalpálma termés, tökmag, tökmagolaj, csalángyökér, kisvirágú fűzike virágos hajtás</p> <p>Menstruációs panaszok enyhítésére alkalmazható gyógynövények: barátcserje termés, pásztortáska virágos hajtás,</p> <p>A menopauza tüneteinek enyhítésére alkalmazható gyógynövények: fűrtös poloskavész gyökértörzs, lenmag</p>
14. hét:	Esetmegbeszélés
Gyakorlati órák tematikája: -	
Az adott tantárgy határterületi kérdéseit érintő egyéb tárgyak (kötelező és választható tantárgyak is). A tematikák lehetséges átfedései: -	
Konzultációk rendje: igény szerint	
Kurzus követelményrendszere	
A kurzus felvételének előzetes követelménye(i): Gyógynövény- és drogismeret II.	
A foglalkozásokon való részvétel követelményei, az elfogadható hiányzások mértéke, a távolmaradás igazolásának módja, pótlás lehetősége: -	
Az érdemjegy kialakításának módja, a félévközi részteljesítmény-értékelések (beszámolók, zárthelyi dolgozatok) formája, száma, témakörei és időpontjai, értékelésbe beszámításuk módja, pótlási és javítási lehetőségek (TVSZ. 25.-28.§-ban foglaltak szerint): -	
A félév végi aláírás feltételei (TVSZ. 29.§-ban foglaltak szerint): TVSZ szerint	
A hallgató félév során egyéni munkával megoldandó feladatainak száma és típusa, ezek leadási határideje: -	

A félév végi számonkérés típusa: aláírás/gyakorlati jegy/kollokvium/szigorlat/projektfeladat*

* Megfelelő aláhúzendó

Vizsgakövetelmények (tételsor, tesztvizsga témakörei, kötelezően elvárt paraméterek, ábrák, fogalmak, számítások listája, gyakorlati készségek, ill. a vizsgaként elismert projektfeladatok témakörei, teljesítésének és értékelésének kritériumai):

A kollokvium során a vizsgázók egy elméleti résztételt és második résztételként egy esetleírást húznak. Az elméleti tétel és a hozzá tartozó növényi drogok ismertetése során ki kell térni az alábbi pontokra: drog magyar neve, latin neve, fő ható/tartalmi anyagai, hatásmechanizmus (ha ismert), mellékhatások, interakciók, ellenjavallatok, adagolás. Az esetmegbeszélés során a leírásban ismertetett panaszok kezelésére javasolt növényi készítmények összetételével, alkalmazási módjával, adagolásával, az alkalmazás időtartamával, a várható mellékhatásokkal, az esetleges kölcsönhatásokkal és az ellenjavallatokkal kapcsolatban kell minden lényegi információt megadni.

A felkészülésre 30 perc áll rendelkezésre. A vizsgázók az egyes résztételekre külön osztályzatot kapnak, melyek átlaga adja a kollokviumi jegyet. Az egyes résztételeket külön-külön legalább elégséges eredménnyel kell teljesíteni.

Kollokviumi tételsor

1. A fitoterápia helye a gyógyszeres terápiában, a fitoterápiás készítmények kategorizálása és sajátosságai
2. A fitoterapeutikumok hatásosságának igazolása, gyógynövény-monográfiák
3. Gyógynövények mellékhatásai, nem megfelelő minőség, mint a mellékhatások lehetséges forrása.
4. Fitoterapeutikumok szinergisztikus és antagonistikus kölcsönhatásainak bemutatása példákkal. Fitoterapeutikumok gyógyszer-kölcsönhatásai
5. A központi idegrendszerre ható gyógynövények
6. Felső légúti megbetegedések tüneteinek enyhítésére használható gyógynövények
7. Köhögés kezelésére használható gyógynövények
8. A gyomor-béltraktus megbetegedéseiben használható gyógynövények: étvágyfokozók, sztomachikumok, digestívumok, antiemetikumok, karminatívumok
9. A gyomor-béltraktus megbetegedéseiben használható gyógynövények: laxatívumok, hasfogók
10. A hepatobiliáris rendszer megbetegedéseinek kezelésében használható gyógynövények
11. Szív- és érrendszerre ható gyógynövények, gyógynövények és a metabolikus szindróma
12. Az urogenitális rendszer megbetegedéseiben használható gyógynövények
13. Növényi gyulladáscsökkentők, mozgásszervi megbetegedésekben használható gyógynövények
14. A bőr és a szájnyalvókahártya betegségeiben alkalmazható gyógynövények:
15. Immunmoduláns és adaptogén hatású gyógynövények

A félév végi számonkérés formája: írásbeli/szóbeli/gyakorlati feladat teljesítése/projektfeladat teljesítése/kombinált vizsga (TVSZ. 30.§ szerint)*

* Megfelelő aláhúzendó

A jegymegajánlás lehetősége és feltételei: -

A tananyag elsajátításához, a tanulmányi teljesítmény értékelések teljesítéséhez szükséges ismeretek megszerzéséhez felhasználható alapvető jegyzetek, tankönyvek, segédletek és szakirodalom listáját, pontosan kijelölve, mely részük ismerete, melyik követelmény elsajátításához szükséges (pl. tételenkénti bontásban), valamint a felhasználható fontosabb technikai és egyéb segédeszközök, tanulmányi segédanyagok:

Előadások diásora (elérhető a tárgy Moodle-felületén)

- 1. tétel:** A fitoterápia helye a gyógyszeres terápiában. A fitoterápiás készítmények jellemzői és fejlesztése
- 2. tétel:** A fitoterapeutikumok hatásosságának igazolása, gyógynövény-monográfiák (EMA/HMPC, ESCOP, WHO, stb.).
- 3. tétel:** Gyógynövények és hatóanyagaik mellékhatásai és kölcsönhatásai
- 4. tétel:** Gyógynövények és hatóanyagaik mellékhatásai és kölcsönhatásai
- 5. tétel:** A központi idegrendszerre ható gyógynövények és készítményeik.
Altató hatású gyógynövények: macskagyökér, hársfavirágzat
Nyugtató hatású gyógynövények: komlótoz, észak-amerikai golgotavirág hajtás, levendulavirág, és -olaj, citromfűlevél, citromverbéna levél, kakukkmák
Antidepresszáns hatású növények: közönséges orbáncfű virágos hajtás,
- 6. tétel:** Felső légúti megbetegedésekben használható gyógynövények és készítményeik.
Orrfolyás, orrdugulás enyhítésére alkalmazható gyógynövények: borsosmentaolaj, eukaliptusolaj
Torokfájás enyhítésére alkalmazható gyógynövények: orvosi zsálya levél, kamillavirágzat, izlandi zuzmó, lándzsás útifű levél
Mégfázás tüneteit enyhítő gyógynövények: kamillavirágzat, hársfavirágzat, fekete bodza virág, fokhagyma
- 7. tétel:** Felső légúti megbetegedésekben használható gyógynövények és készítményeik
Köhögéscsillapító hatású gyógynövények: méz, izlandi zuzmó, orvosi ziliz gyökér, lándzsás útifű levél
Expektoráns hatású gyógynövények: ipekakuánagyökérkankalingyökér- és virág, , borostyánlevél, kerti és spanyol kakukkfű levél és virág, kakukkfűolaj, ánizsolaj, borsosmentaolaj
Száras és produktív köhögés kezelésére egyaránt alkalmazható gyógynövények: lándzsás útifű levél, borostyánlevél
- 8. tétel:** Az emésztőrendszerre ható növényi szerek I.
Étvágytalanság kezelésében alkalmazható gyógynövények, sztomachikumok: tárnicsgyökér, kis ezerjófű virágos hajtás, fehér üröm leveles vagy virágos hajtás, benedekfű, orvosi pemetefű virágos hajtás, borsosmentalevél és -olaj, köménytermés, keserű édeskömény termés és termésolaj,
Antiemetikus hatású gyógynövények: gyömbér gyökértörzs
Karminatív hatású gyógynövények: köménytermés, keserű édeskömény termés és termésolaj, borsosmentalevél és -olaj
Fekélyellenes gyógynövények: orvosi ziliz levél és gyökér, mályvalevél és erdei mályvavirág, igazi édesgyökér, kamillavirágzat
- 9. tétel:** Az emésztőrendszerre ható növényi szerek II.
Élelmi rostokat tartalmazó gyógynövények: egyiptomi útifű mag és maghéj, nyálkás és homoki útifű mag, házi lenmag
Laxatív hatású gyógynövények: ricinusolaj, kutyabengekéreg, szennalevél, szennatermés, egyiptomi útifű mag és maghéj, házi lenmag
Hasmenés kezelésében alkalmazható gyógynövények: közönséges párlófű virágos hajtás, kínai teacserje levél (fermentált és nem fermentált)
- 10. tétel:** Az emésztőrendszerre ható növényi szerek I+II.
Kolagóg hatású gyógynövények: articsókalevél, benedekfű, kurkuma gyökértörzs, gyermeklángfű, borsosmentalevél- és olaj
Hepatoprotektív hatású gyógynövények: máriatövis termés, igazi édesgyökér
- 11. tétel:** A szív- és érrendszerre ható gyógynövények és készítményeik:
galagonya virágos hajtásvég, vadgesztenye, szúrós csodabogyó gyökértörzs, flavonoidok, páfrányfenyőlevél
Gyógynövények és a metabolikus szindróma: fitoszterinek és -sztanolok, fokhagyma

<p>12. tétel: Az urogenitális rendszer megbetegedéseiben használható fitoterapeutikumok. Húgyúti fertőzések kezelésében alkalmazható gyógynövények: orvosi medveszőlő levél, amerikai nagytermésű áfonya termés, közönséges aranyvessző virágos hajtás, kanadai és magas aranyvessző virágos hajtás, nyírfalevél, mezei zsúrló meddő hajtás, csalánlevél, jávai tealevél, tövises iglice gyökér, gyermekláncfű virágos hajtás gyökerekkel, közönséges bojtorján gyökér, tarackbúza gyökértörzs, borókabogyó, lestyángyökér A jóindulatú prosztatamegnagyobbodás tüneteinek enyhítésére alkalmazható gyógynövények: szabalpálma termés, tökmag, tökmagolaj, csalángyökér, kisvirágú fűzike virágos hajtás Menstruációs panaszok enyhítésére alkalmazható gyógynövények: barátcserje termés, pásztortáska virágos hajtás, A menopauza tüneteinek enyhítésére alkalmazható gyógynövények: fürtös poloskavész gyökértörzs, lenmag</p> <p>13. tétel: Növényi gyulladáscsökkentők és fájdalomcsillapítók. Hiperemizáló hatású növényi készítmények: paprikatermés és -kivonat, borsosmentaolaj, eukaliptuszolaj, rozmarin -olaj, borókaolaj, mentol, metil-szalicilát, kámfor Külsőleg alkalmazható, gyulladáscsökkentő hatású gyógynövények: fekete nadálytő gyökér, körömvirág, hegyi árnikavirág Belsőleg is alkalmazható, fájdalomcsillapító hatású gyógynövények: fűzfakéreg, ördögcsáklyagyökér, kőrisfalevél Fejfájás kezelésére és megelőzésére alkalmazható gyógynövények: borsosmentaolaj, kapszaicin</p> <p>14. tétel: A bőr és a szájnyálkahártya betegségeiben alkalmazható gyógynövények. Atópiás bőr kezelésére alkalmazható növényi drogok: ligetszépeolaj, szójaolaj Bőrfertőzések kezelésében alkalmazható gyógynövények: teafaolaj, orvosi citromfűlevél, vérehulló fecskefű virágos hajtás, orvosi zsálya levél, szegfűszeg olaj Gyulladáscsökkentő és sebgyógyulást elősegítő hatású gyógynövények: körömvirág, ázsiai gázló virágos hajtás, kamillavirágzat és -olaj, közönséges cickafark virágos hajtás, rózsavirág, közönséges orbáncfű virágos hajtás, nagylevelű csodamogyoró kéreg és levél Seborrheás panaszokra alkalmazható növények: mezei és vadárvácska virágos hajtás</p> <p>15. tétel: Immunmoduláns és adaptogén hatású gyógynövények. Immunmoduláns hatású gyógynövények: bíbor kasvirág virágos hajtás, muskátligyökér, grapefruit Adaptogén hatású gyógynövények: ginzenggyökér, tajgagyökér, rózsás varjúháj gyökértörzs</p>	<p>Több féléves tantárgy esetén a párhuzamos felvétel lehetőségére, valamint az engedélyezés feltételeire vonatkozó oktatási-kutatási szervezeti egység álláspontja:</p> <p>igen*/nem*/egyéni elbírálás alapján* (* Megfelelő aláhúzendó)</p> <p>A tantárgyleírást készítette: Alberti Ágnes, egyetemi docens</p>
---	---

**** A tantárgy tematikáját oly módon kell meghatározni, hogy az lehetővé tegye más intézményben a kreditismerési döntéshozatalt, tartalmazza a megszerzendő ismeretek, elsajátítandó alkalmazási (rész)kézségek, (rész)kompetenciák és attitűdök leírását, reflektálva a szak képzési és kimeneti követelményeire.**